

На данашњи дан **1875. године** после напада хајдука под вођством Пере Тунгуза на турски караван у Бишини, избио је Невесињски устанак, највећи против Османског царства у Босни и Херцеговини. Устанак се брзо ширио и после месец дана букнуо је и у Босанској крајини. У неколико бојева устаници су однели победе, највећу на Муратовици, где су Турци 10. и 11. новембра 1875. изгубили 1.325 људи. Устанак је заинтересовао Европу за стање у земљама под турском влашћу.

Србија је у лето 1876. објавила рат Османском царству у који се 1877. укључила Русија. Рат је завршен за Србе неправедним Санстефанским миром, ревидираним (под притиском Аустрије) 1878. у корист Србије, на Берлинском конгресу.

Данас је уторак, 23. јун, 174. дан 2015. До краја године има 191 дан.

1501 - Португалски морепловац Педро Кабрал вратио се у отаџбину са путовања током којег је Бразил прогласио поседом Португалије.

1611 - Енглеског истраживача Хенрија Хадсона, који је први испитао источне обале Гренланда и реку Хадсон, побуњена посада његовог брода "Дискавери" је са осморицом присталица оставила у Хадсоновом заливу, где су потом сви умрли од глади и зиме. Током четири путовања истраживао је Северни ледени океан, покушавајући да открије морски пут из Европе у Азију преко Арктика, при чему је открио и Хадсоново море и Хадсонов мореуз.

1668 - Рођен је италијански филозоф, историграф и теоретичар права Ђовани а, Батиста Вико или Ћамбатиста, оснивач филозофије историје и претеча модерне теорије естетике. Рођен је као син сиромашног књижара. На универзитету у родном Напуљу 1697. постао је професор реторике. Пре тога је десетак година изучавао Платона и

Тацита, јер је према његовим речима први "описивао идеалног човека, а други човека какав јесте". Напуљски краљ Карло III именовало га је 1735. за краљевског историографа. Тврдио је да је површни осећај правде нагонски и да се изражава у религијским облицима, да у каснијем развоју човек постаје способан за апстрактно мишљење и тек потом за филозофска начела права. У складу с тим, делио је римско право на божанску, херојску и људску фазу, а историју је - према "закону историјских циклуса" - посматрао као кружни ток и смену тих трију фаза. То схватање је подлога његове филозофије историје, коју је утемељио као посебну научну дисциплину: Историју ствара човек, изван света природе. Насупрот картезијанском примату разума, створио је теорију о трима главним фазама духа: осећајној, фантазијској и разумској, при чему уметност настаје на другом ступњу, а филозофија је израз чистог ума. Дела: "Принципи нове науке о заједничкој природи нација", "Универзално право", "Аутобиографија".

1785 - Турска војска скадарског везира Махмуд паше Бушатлије продрла је у Цетиње, где паша није поштедео ни манастир који је крајем 15. века саградио Иван Црнојевић, према предању његов предак (Бушатлије су потурчењаци). Манастир у којем се налазила прва српска штампарија (прва у јужнословенским земљама такође), обновио је 1786. владика Петар I. У њој су од 1493. штампане ћириличне књиге, укључујући "Октоих првогласник".

1848 - Због декрета о укидању "народних радионица" - отворених под притиском радничких демонстрација у фебруару 1848, у којима се запослило 150.000 незапослених - у Паризу је избио устанак радника, који је после три дана угушио генерал Луј Кавењак.

1894 - Рођен је енглески краљ Едвард VIII, који је на престо ступио 1936. али се круне одрекао исте године под притиском владе и Парламента - због женидбе Американком Волис Симпсон, која је за собом већ имала два брака - у корист млађег брата Џорџа VI. Потом је до смрти 1972. живео у иностранству, под титулом војвода од Виндзора.

1929 - Рођен је француски модни креатор Тед Лапидус. Прославио се шездесетих и седамдесетих 20. в. унисекс модом и сафари стилем. Едмонд Тед Лапидус рођен у Паризу, као син руског емигранта кројача, своју модну кућу основао је 1958. Облачио је бројне познате личности, међу којима су и Брижит Бардо и Ален Делон.

1945 - Јапански командант, генерал Мицуру Ушиђима извршио је самоубиство после пораза од стране америчких трупа на острву Окинава, попришту најкрвавије битке на

Пацифику у Другом светском рату. Званично је саопштено да је током борби за Окинаву погинуло 234.183 војника и цивила.

1947 - У САД је усвојен Тафт-Хартлијев закон, којим је ограничено право радника да организују штрајкове и приморан синдикат да искључи прокомунистичке руководиоце. Шефу државе је дато право да на 80 дана суспендује сваку штрајкачку акцију коју оцени опасном за националну безбедност.

1956 - Пуковник Гамал Абдел Насер изабран је за председника Египта.

1960 - Патрис Лумумба постао је први премијер независне Републике Конго, до тада колоније Белгијски Конго.

1970 - Студенти у Токију сукобили су се са полицијом током великих демонстрација против продужења америчко-јапанског "Пакта о безбедности".

1980 - Управљајући авионом погинуо је Санђај Ганди, син шефа индијске владе Индире Ганди, за ког се веровало да ће је наследити у врху индијске политичке сцене.

1985 - Изнад Атланског океана експлодирала је бомба коју су подметнули Сики терористи у авион типа "Боинг 747" компаније "Ер Индија" на линији Торонто-Бомбај, усмртивши свих 329 путника и чланова посаде.

1993 - Нигеријски диктатор, генерал Ибрахим Бабангида поништио је председничке изборе одржане 12. јуна и онемогућио повратак демократије.

1994 - Јужноафричка република се - после деценија међународне изолације због политике апартхејда - вратила у Генералну скупштину Уједињених нација.

1995 - Умро је амерички микробиолог Џонас Едвард Салк, који је 1954. пронашао вакцину против дечје парализе, епохално откриће које је на минимум смањило опасност од опаке болести.

1996 - Умро је грчки државник и економски стручњак Андреас Папандреу, први социјалистички шеф владе у Грчкој. Био је председник владе од 1981. до 1989. и од 1993. до јануара 1996, кад се повукао због болести. Предавао је на америчким универзитетима Харвард и Беркли, а у политички живот Грчке ушао је 1961. као члан Уније центра, странке својег оца Георгиоса. У очевој влади био је министар, али је дао оставку због несугласица с десним струјама у партији, а 1965. напустио је земљу. По повратку, после војног пуча 1967, затваран је као противник војне управе, а 1968. добио је дозволу да оде у САД. Вратио се 1974. и основао Свегрчки социјалистички покрет (ПАСОК), с којим је добио изборе 1977. а на чело владе је дошао четири године потом кад је ПАСОК поново добио изборе.

1996 - Шеик Хасина, вођа Авами лиге и ћерка првог председника Бангладеша шеика Муџибура Рахмана, вође борбе за независност те земље, преузела је дужност председника владе после победе на парламентарним изборима.

1998 - Умрла је америчка филмска глумица ирског порекла Морин О'Саливен, најпознатија по улогама партнерке Џонија Вајсмилера у серији филмова о Тарзану.

2002 - У земљотресу на југу Перуа погинуло је најмање 97 људи.

2004 - У нападу чеченских терориста у Ингушетији погинуло је 92 људи, укључујући полицајце, граничаре и 25 цивила.

2005 - Посланици Парламентарне скупштине Савета Европе (ПССЕ) усвојили су у Стразбуру резолуцију о укидању ограничења права гласа, по којој земље чланице СЕ треба да омогуће грађанима који живе у иностранству да гласају на националним изборима.

2007 - Умро је српски књижевник, режисер, академик Павле Угринов. С првом генерацијом дипломирао је на Академији за позориште и филм у Београду, на Одсеку за режију. Поред рада у позориштима био је запослен као уредник и драматург у Радио Београду а од оснивања Телевизије Београд уредник је драмског и серијског програма.

Један је од оснивача Атељеа 212, где је режирао антологијску представу "Чекајући Годоа" Бекета с којом је то позориште отворено. Објавио је више од 20 књига романа, есеја, приповедака, студија, критика, драма. Био је члан Главног одбора Стеријиног позорја, Савета Музеја савремене уметности, Савета БИТЕФ- а, Издавачког савета Нолита, Програмског савета РТВ Београд. Добитник је више књижевних награда укључујући НИН-ову, Бранкову и Нолитову.

2012 - Преминуо је Александар Златовић, један од најистакнутијих српских сценских уметника, сценограф и костимограф.

Златовић се убраја у ред најзначајнијих сценографа бивше Југославије, Радио је оперске и драмске представе са најзначајнијим редитељима из земље и бројним иностраним.

(РТ Војводине)